

FRANCISCO LUIS BERNARDEZ

NEBO IZ ZEMLJE

Francisco Luis Bernárdez (1900–1978) velja za velikega argentinskega pesnika XX. stoletja. Cenjen v vsem špansko govorečem svetu je znan predvsem po svoji ljubezenski liriki.

Bernárdez je bil sodobnik in prijatelj J. L. Borgesa. Oba sta bila člana skupine Florida, ki je med leti 1924 in 1927 izdajala kulturno revijo »Martin Fierro«. Ta krog pisateljev in pesnikov, katerega danes imenujemo tudi generacija '20, v sedanjosti velja za utemeljitelja samostojne argentinske literature.

Bernárdez je bil, predvsem v prvi polovici življenja, zelo blizu vseh pomembnejših kulturnih vrelcev svoje dobe. V začetku zavezan t.i. modernizmu, potem ultraizmu in postmoderni, je s časom ubral pot preprostih pesniških oblik, čistih tonov in motivike, ki sloni na pristi katoliški krščanski duhovnosti. Njegovo delo so prevetrili razni tokovi, a niso preprečili, da je prišel do samosvojega sloga. Vedno odprt novemu je zavestno želel nadaljevati delo renesančnih španskih in italijanskih mistikov ter religiozne lirike francoske preнове z začetka dvajsetega stoletja.

Najbolj pristnega Bernárdeza verjetno najdemo v obdobju, ko je njegova poezija osvobodjena rime, a ohranja ritem ter značilno obliko pesmi, sestavljene iz štirih ali petih kitic, v kateri ima vsaka kitica deset verzov, vsak verz pa je sestavljen iz dvaindvajsetih zlogov.

Bernárdez je zavestno vzel za svojo dediščino Bloya, Péguya, Claudela. Zavedal se je, da je spoznavanje – ki je predpogoj tako znanosti kakor umetnosti – v bistvu »prijateljstvo«. Živel in pisal je v prepričanju, da mora pred pravim spoznanjem stvarnosti nastopiti subjektivna drža, ki ne temelji na sli po obvladovanju, temveč na začudenju in krotosti. Upoštevajoč dejstvo, da ne bomo mogli nikoli do konca prodreti v bivanjsko svetlobo, ki izhaja iz stvarnosti, nas Bernárdez danes vabi, naj razširjamo meje poezije ter osvojimo nova obzorja, a ne za vsako ceno, ne kot končni cilj, temveč le, kolikor bodo sredstvo za nove odprave v globino resničnosti. S svojim delom podaja ta ogenj naprej in nagovarja mnoge, ki verjamejo v presežno in slutijo smisel pod skorjo zakovanih dni.

T. R.

Francisco Luis Bernárdez
NEBO IZ ZEMLJE
Izbrane pesmi
Izbral in prevedel Tone Rode

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.134.2(82)-1

821.134.2(82).09Bernárdez F.L.

BERNÁRDEZ, Francisco Luis, 1900-1974

Nebo iz zemlje : izbrane pesmi / Francisco Luis Bernárdez ;
[prevedel in spremno besedo napisal Tone Rode]. - 1. izd. -
Ljubljana : Družina, 2008. - (Zbirka Sidro ; 32)

ISBN 978-961-222-707-4

238460928

Na naslovnici:

Irena Žužek: Biti zaljubljen 1. Mešana tehnika na platnu. 60 x 60 cm, Buenos Aires, 2008

FRANCISCO LUIS BERNARDEZ

NEBO IZ ZEMLJE

IZBRANE PESMI

GRÉD

Po tem, ko sklenil dolg je let,
se sokol vrne h grédi svoji.
Sokol srce je moje,
in spev ta, gréd.

Letim počasi, brzdam vrenje,
z vnetim krempljem čustev duh:
virtualni Feniks, čigar puh,
je kot azbest za to gorenje.

Moj let, zavetje ptici ujadi,
druga za drugo bi
določale življenja gredi.

V resnici gre nemir te vrste,
od ene gredi, zíbeli,
do druge gredi, krste.

ANTONIO MACHADO

Na poti večnosti
smrekova rakev tvojih verzov.

In v smrekovi skrinji tvoja beseda
prišteta že med okostnjake.

Spredaj, ves veter Kastilje.
Ti, zadaj, molče,
križáš roke za hrbtom,
da bi očem skril molitveno držo.

JUAN RAMON JIMENEZ

Muzikaličnost tajnih voda
poglablja vodnjak tvojih verzov.

Soglasje senc je vodnjak
od zunaj navznoter.

Od notri navzven je vodnjak
eno samo iztezanje k nebu.

Vodnjak se skozi sebe utaplja v zemljo,
da izpopolni tisto željo.

ODSOTNOST

Mojo ljubezen je obsevala
tvoja ljubezen, a ni spoznala
moja ljubezen, ko se je vžgala,
da je lastna senca več obsegala.

Ni vedela, ni znala, reva,
slepa od svetlobe moje,
da tvoja luč mračila soje
je moje ljubezni poldneva.

Zdaj moja noč se pokori
za greh, da dan je, trpi,
brez boljše tolažbe, od te,

kot da razmišlja ali drži,
da njeno mračno vse,
senca tvoje ljubezni bo še.

OGNJIŠČE

Razvnet od čistih besed
se ogenj z menoj pogovarja.

Kot od pepela osivel
ded poljedelec,
mu v bradatih ustih
plamti kmečki nasvet.

In ima preprostost polja,
preprostost platna,
preprostost rženega kruha,
preprostost krste iz smrek.

Nekaj neba se spušča
za mirno dimasto kretnjo.

OKNO

Za mojo globoko siromašnost dalje
je to okno odprta roka.

V roki, nagubani od poti,
me tolaži njen robec neba.

Negibno bednost mi lajša
s tihim prgiščem milj.

EPITAF ZA KMETOVO ROKO

Na plodnih črtah polja
si pisala pesem pšenice.

Tvojo učenost o soncih in delih,
oznanjajoč besede znoja,
je doletelo križanje na plugu.

Noč tvoje metrge si znova napolnila
s sijajnimi vesolji hlebov kruha.

Vsakdanje prijateljstvo zemlje
te vso je prevzelo, iz tvojih prstov
je pet krakov zvezde naredilo.

Nabrekla si, kot zastajajoča reka.
Večnost je tvoja prva nedelja.

KRES

Na razboleni zemlji vlada tišina, silnejša od vsake druge.
In v molku zemlje raste mrak kot plod.
Ko noč je popolna, se pojavi iskra pod molčečim nebom.
In ogenj se rodi v temi, kakor se roža v tajnem groba.
Plamenček, tih, kakor solza ljubezni, se blesti na svetu.
In potrti svet zre vanj s pogledom žejnega in golega.
Njegova medla luč je luč ognja čustva, luč radosti prebliska.
In njegova toplina je toplina prsi in roke in gnezda in brazde.
Ogenj se vzpenja do zvezd, kakor da rodna tla ne bi bila njegova.
Zaradi nedolžnosti v lesku so njegove čiste oči lahko samo oči ljubezni.

A koprnenje, ki ne spi, postane vetrič in kasneje silen veter.
In ogenj se razgori in razlije po njivah kakor neustavljiv hudournik.
Starodavni gozdovi izgorevajo, gnezdo za gnezdrom, cvet za cvetom, drevo za drevesom.
Po planjavah brez izhoda goreče dirjajo konji, kakor bakle.
Iz širnega požara se dvigajo kriki, ki se zaradi strašne rezkosti, zde roke.
Veliko vpitje, skupek vseh muk, se polašča prostora.
A kres samo posluša grozni glas svoje brezupne sle.
In ta je močnejši od krikov in globlji od bolečine in strahu.
Ogenj se širi po zemlji in se hkrati vzpenja do zvezd.
Vesolje je le kaplja za neugasljivo žejo njegovih ustnic.

Vedno naprej in navkreber, ogromni kres prekrije gore in griče.
In rjoveče stopi po cestah mesta, kakor pobesnena zver.
Pleza na strehe hiš, vpijoč se spušča v kripte in kleti.
In v hipu vse je ogenj, ogenj in še ogenj v blaznem mestu.
Ogenj so ceste in trgi, ogenj mostovi in ohole kupole.

Ogenj oči in usta, ogenj prsi in zvite roke.
Razbito v groznih krikih je veliko mesto, neizmerna mora.
Smrt se razširja, kot blisk, od srca do srca, od življenja do življenja.
Ves ponos človeka se sesuva v dim, veter in iskre.
In ogenj se vzpenja do zvezd, bolj rdeč kot sicer, zaradi krvi svojih žrtev.

Pride trenutek, ko plameni plamtijo še v skrajnih predelih.
In ko so meje požrešnega ognja le meje sveta in njegovih strasti.
Tesnoba je gospodarica prsi in jok lastnik oči in glasov.
Trpljenje duš je morda edini prebivalec noči.
Vsa bitja in stvari rotijo Nebo, a Nebo jih ne sliši.
Ves svet drhti s trepetom strgane zastave.
Gorske verige, ognjeniki, brezna, planjave in gozdovi.
Hiše, vasi, večja naselja, mesta, ljudstva.
Ranjena zemlja je do roba polna čaša krvi in znoja.
Neizmerni ogenj jo povzdiguje in Bogu daruje trpljenje človeka.

Ko pa povzpne se najvišje, se ganjen ustavi, kot da bi videl in poslušal.
Potem se počasi spusti in v padanju je podoben Soncu, ko ugaša.
Kot da so razumeli, se plameni vrnejo na opustošeno zemljo.
In na njej milo od mrejo, kakor valovi na peščini plaže.
Morda za njimi ne bo ostal niti spomin, ki ga sled ladje pušča v vodi.
Ali sled ptičev v vetru, ali sledi stvari v času in v duši.
Noč med zvezdami narašča, kakor trava med pozabljenimi grobovi.
Veter umira z ognjem in svet umolkne v samotnem mraku.
Še se sveti iskra, kakor beseda v molku, ki trajal je tisoč stoletij.
A se potem ugasne, kakor vse, in v grozni temi ni ničesar več.

ČLOVEK

Nekoč je med prsti držal skrivnostni ključek otroštva.
Poleg zibeli, kjer je spal, je ključek neko jutro milo padel iz nebes.
Njegova majhnost, drobna in lahka, kakor sen, je zmogla več kakor hribi.
Ker je njegova moč bila ta moč, ki zna ganiti srca, duše.
Tisto zlato ni izviralo iz drobovja zemlje brez drobovja.
Ta ključek je bil iz zlata, ki se lesketa v najbolj oddaljenih zvezdah.
Z njim je mogel odpreti vrata mesta, ki ga je čakalo na večer.
In pregledati vse stvari, kot sobe zapuščene hiše.
Njegova oblast je trajala manj, kot oblast luči nad solzo.
Neko jutro, kakor vsako, ključek ni več odklepal ne zaklepal.

Tedaj je videl, da je njegove gradove premagovala silovitost vetra.
Videl je, da so se njegovi zadnji prapori iz ljubezni stapljali s prapori ognja.
Čas je tekel v taktu, ki ni bil radostni takt od nekdaj.
Zato, ker so se ure, minute, sekunde iztekale brez merila.
Kot da bi bil krona (iz trnja), ga je utesnjeval ves svet.
Neštevilna vojska telesa je oblegala čisto dušo.
Visoki zidovi so ščitili tisto luč, tisti mir, tisto tišino.
A višji je bi naklep, ki je dopuščal njegov propad v onem hipu.
V opustošeni osebi je kraljeval samo orkan mesa in kosti.
Ko je padel na Zemljo, je zaprl oči v bojazni, da bi videl Nebo.

Kasneje je spoznal, da so ljudje odbleski neizmerno oddaljenega kresa.
Spoznal je, da jih je obsevala luč, ki je ni konec z dnevom.
Tista luč je bila tako velika, da ni puščala samega nobenega bitja.
Razprševala je temo in bitja stapljala v eno samo jasnost.
Njih telesa so bila eno samo telo in njih rane ena sama široka rana.

Ena ljubezen jih je poživiljala in ena ljubezen jih je zbliževala in zedinjala.
Tista bitja so pela preišljevalno pesem s svojimi življenji.
Preko onih bitij ga je klical Bog s svojim neznanim glasom.
Skušal se je odresiti Zemlje, a Zemlja je bila močnejša in tega ni hotela.
Hotel je jokati, a so njegove oči bile suhe od joka in niso več mogle.

Tedaj je pogledal z drugačnimi očmi in slišal drugače biti srce.
Bilo je, kot če bi se svet prenovil od znotraj in od zunaj.
V svojem glasu je zaznal svobodne glasove in tiste, ki zvenijo, kot verige.
Vsi pozabljeni glasovi so bili skupaj v glasu njegove vesti.
Zdelo se mu je, da kri vseh ostalih teče po strugah njegovih žil.
In da njegova kroži z veseljem in vznemirjenostjo po tujih žilah.
Še skrajno daljne pritožbe so globoko odzvanjale v njegovi glavi.
Trpljenje drugih se je izlivalo v reki njegovih bolečin.
Neznana ženska mu je odpirala vsa okna in vrata.
Odrpito bitje je sprejemalo vso svetlobo in ves veter zemlje.

Potem je začutil, kako se svet udara pod nogami, kakor premagana ladja.
Neizmerna smrt ga je utesnjevala, kakor voda samotni otok.
Ure, minute, sekunde so mu uhajale, kakor pesek iz rok.
Ostajalo mu je malo časa, ostajalo malo prostora na tem svetu.
V miru noči je bilo slišati grom vedno bližje.
Večnost se je bližala, kot da bi bila vihar brez bliskov.
Nekaj bolj živega od zvezde se je, kljub temu, bleščalo v mraku.
Dekle mu je kazalo čudežni ključek iz preteklosti.
Hotel je blizu, da bi jo videl, a so bile noge otrple od utrujenosti.
Angel, kakor ogenj čist, ga je za vedno držal za roki.

Doslej izšlo v zbirki Sidro:

1. Brane Senegačnik: Na temnem pragu upa
2. Ciril Bergles: Noč, nato še dan
3. Vladimir S. Solovjov: Smisel ljubezni
4. Étienne Gilson: Ljubezen filozofov
5. Italo Calvino: Ameriška predavanja
6. Nikolaj Kuzanski: O božjem pogledu
7. Giovanni Pico della Mirandola:
O človekovem dostojanstvu
8. Rubén Darío: Pesmi o življenju in upanju
9. Emmanuel Lévinas: Etika in neskončno.
Čas in drugi
10. Gilbert K. Chesterton: Sv. Tomaž Akvinski
11. Frederick Copleston: Akvinski
12. Tomaž Akvinski: Izbrani filozofski spisi
13. T. S. Eliot: Krščanstvo in kultura
14. Miguel de Unamuno: Velázquezov Kristus
15. Milan Komar: Razmišljanja ob razgovorih
16. Josef Pieper: Razumnost in pravičnost
17. Josef Pieper: Srčnost in zmernost
18. Evripides: Heraklova blaznost
19. Brane Senegačnik: Ptica iz črnih zvezd
20. Evripid: Ifigenija v Avlidi
21. Ciceron: O govorniku
22. Milan Komar: Iz dolge vigilije
23. Josef Pieper: Vera, upanje, ljubezen
24. Étienne Gilson: Duh srednjeveške filozofije
25. Vladimir Kos: Filozofija, naš vsakdanji kruh
26. José Ortega y Gasset: Meditacije o Don Kihotu
27. Tone Rode: Biti
28. Alojz Rebula: Jacques Maritain
29. C. S. Lewis: Vprašanje bolečine
30. Ciril Bergles: Tvoja roka na mojem čelu
31. Josef Pieper: Neizpojna luč
32. Francisco Luis Bernárdez: Nebo iz zemlje